

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Yılmaz Tunç** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat EREN
Diyarbakır Milletvekili

Türkiye'de mahpusların ailelerinden uzak illere sevk edilmesi, yalnızca mahpusları değil ailelerini de doğrudan cezalandıran bir politika haline gelmiştir. Bu uygulama nedeniyle aileler her görüş için yüzlerce kilometrelik yolculuk yapmakta, büyük maddi külfetlere katlanmakta, kimi zaman bu yolculuklar ölümlerle sonuçlanmaktadır.

Son on yıl içerisinde birçok mahpus yakını, cezaevi ziyaretleri sırasında trafik kazalarında yaşamını yitirmiş veya yaralanmıştır. Örnekler bu gerçeği bütün açıklığıyla ortaya koymaktadır:

- 28 Şubat 2018'de Erzurum-Aşkale yolunda, Giresun'dan Erzurum'daki oğullarını ziyaretten dönen Aydın ailesi kaza geçirmiş; dört kişi yaşamını yitirmiş, bir kişi ağır yaralanmıştır.
- 7 Aralık 2018'de Düzce'den Ankara Mamak Cezaevi'ne giden Civelek/Balıkçı ailesi dönüş yolunda kaza yapmış; iki küçük çocuk ve iki yetişkin yaşamını yitirmiş, anne ağır yaralanmıştır.
- 17 Ağustos 2023'te Elazığ Cezaevi'ndeki oğlunu ziyaretten dönen Garibe Aslan yaşamını yitirmiş, eşi yaralanmıştır.
- 21 Ağustos 2023'te Mersin'den Bayburt Cezaevi'ndeki Fecriye Benek'i ziyaret etmek üzere yola çıkan aile fertleri Malatya'da kaza geçirerek yaralanmıştır.
- 3 Nisan 2025'te Karabük'teki oğullarına bayram görüşünden dönen Diyarbakırlı Uluşık ailesi dönüş yolunda kaza yapmış; dört kişi yaşamını yitirmiş, bir kişi ağır yaralanmıştır.
- 22 Ağustos 2023'te Hakkari'de savcılığa ifade vermek üzere yolda olan Barış Anneleri Adalet Safalı ve Perişan (Sosin) Akçelik ile avukat Cihan Akçelik kaza sonucu hayatını kaybetmiş, avukat Erdal Safalı da ağır yaralı kurtulduktan sonra yaşamını yitirmiştir.

Bunun yanı sıra, ekonomik durumu iyi olmayan aileler bu yol masraflarını karşılayamadıkları için yıllarca yakınlarını görememektedir. Giresun Espiye Cezaevi'nde bulunan Mehmet Çağırıcı, İzmir Aliğa Cezaevi'nde bulunan Mikail Çağırıcı ve Ankara Sincan Cezaevi'nde

bulunan Emine Abiş aynı aileden olmalarına rağmen üç farklı cezaevinde tutulmaktadır. Bu durumda aile fertlerinin ziyaret gerçekleştirmesi neredeyse imkânsız hale gelmiş, ağır bir ekonomik ve psikolojik yıkım yaşanmıştır.

Sevklar yalnızca ekonomik değil, hukuki ve insani başka sonuçlar da doğurmaktadır. İdare ve Gözlem Kurulları, ailelerin uzaklık nedeniyle gerçekleştiremediği ziyaretleri “düzenli aile ve sosyal çevreye sahip olmama” gerekçesiyle infaz uzatma kararlarına dayanak yapmakta, mahpusların tahliyeleri keyfi biçimde ertelenmektedir. Karabük T Tipi Cezaevi’nde bulunan Adem Oktay’ın ailesinin yaşlılık ve maddi sebeplerle ziyarete gidememesi, iyi halli olmadığı gerekçesiyle infazının ikinci kez uzatılmasına yol açmıştır.

Hasta mahpusların ailelerinden uzak cezaevlerine sevk edilmeleri, devam eden tedavilerinin aksamasına ve sağlıklarının ağırlaşmasına sebep olmaktadır. Bu durum yaşam hakkını doğrudan ihlal etmektedir.

Uzak illere sevkların bir başka sonucu ise mahpusların kaybettikleri yakınlarının cenazelerine katılımlarını zorlaştırmasıdır. Cenazeye katılım için cezaevleri tarafından ailelere ve mahpuslara fahiş masraflar çıkarılmaktadır. Örneğin 25 Kasım 2023’te Şırnak’ta vefat eden Murat Acar’ın cenazesine katılabilmesi için Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevi’nde bulunan Tenzile Acar’dan 65.000 TL talep edilmiştir. Bu tür keyfi uygulamalar, yasaların tanıdığı en temel hakları fiilen ortadan kaldırmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 13. maddesi temel hak ve hürriyetlerin yalnızca kanunla ve ölçülülük ilkesine uygun biçimde sınırlandırılabilceğini; 20. maddesi ise herkesin özel ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğunu hükme bağlamaktadır. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 3. maddesinde infazın temel amaçları arasında hükümlünün yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek yer almakta; aynı kanunun 6. maddesinde cezanın infazında hükümlünün yaşam hakkının, beden ve ruh bütünlüğünün korunması gerektiği düzenlenmektedir.

Uluslararası hukukta da konu açık biçimde düzenlenmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 8. maddesi özel ve aile hayatına saygı hakkını güvence altına almakta; Birleşmiş Milletler’in “Herhangi Bir Şekilde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunmasına İlişkin Prensipler Bütünü”nün 20. maddesi, tutulan kişilerin mümkün olduğunca ikamet yerine yakın cezaevlerinde tutulması gerektiğini belirtmektedir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin 2006 tarihli Avrupa Cezaevi Kuralları’nda mahpusların mümkün olduğunca evlerine veya sosyal rehabilitasyon ortamlarına yakın cezaevlerinde bulundurulması gerektiği açıkça vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin Avşar ve Tekin/Türkiye kararında ise, ailelerinden uzak cezaevlerine sevk edilen mahpusların durumunun AIHS’in 8. maddesini ihlal ettiği tespit edilmiştir.

Tüm bu düzenleme ve kararlar birlikte değerlendirildiğinde, sürgün/sevk uygulamaları açıkça hukuka aykırıdır. Buna rağmen Türkiye’de bu politika sistematik biçimde sürdürülmekte, aile

bütünlüğü parçalanmakta, ekonomik ve sosyal felakete yol açmakta ve kimi zaman mahpus yakınlarının hayatına mal olmaktadır.

Bu bağlamda;

1. Son on yıl içerisinde, aileleriyle görüşebilmek amacıyla uzak cezaevlerine giden mahpus yakınlarının karıştığı trafik kazalarında kaç kişi yaşamını yitirmiş, kaç kişi yaralanmıştır? Bu konuda resmi bir istatistik tutulmakta mıdır?
2. Mahpusların ailelerinden farklı şehirlerdeki cezaevlerine sevk edilmesi uygulaması hangi gerekçelere dayandırılmaktadır? Bu uygulama bir politika olarak devam etmekte midir?
3. Mahpusların ailelerinden uzak cezaevlerine sevk edilmesinin aile bütünlüğünü bozduğu, ekonomik ve sosyal felakete yol açtığı, kimi zaman ölümlerle sonuçlandığı hususunda Bakanlığınızın yaptığı bir değerlendirme var mıdır?
4. Uzak cezaevlerinde tutulan mahpusların ailelerinin yol güvenliği ve maddi koşulları gözetilerek, ailelere ulaşım desteği sağlanması, yolculukların güvenli hale getirilmesi veya mahpusların ailelerine yakın cezaevlerine sevk edilmesi yönünde bir çalışma yapılmakta mıdır?
5. İdare ve Gözlem Kurullarının, uzak illere sevkler nedeniyle gerçekleştirilemeyen ziyaretleri “düzenli aile ve sosyal çevreye sahip olmama” gerekçesiyle infaz uzatmaya dayanak yapması Bakanlığınızın bilgisi dahilinde midir? Bu keyfi uygulamaya son verilmesi için somut bir adım atılacak mıdır?
6. Mahpusların kaybettikleri yakınlarının cenazelerine katılabilmeleri için ailelerinden fahiş miktarlarda ücret talep edilmesinin yasal dayanağı nedir? Cenazeye katılım hakkının, ödenemeyecek meblağlarla veya güvenlik gerekçeleriyle engellenmesinin önüne geçmek için Bakanlığınız hangi tedbirleri alacaktır?
7. Aynı aileden olan mahpusların farklı cezaevlerine dağıtılmasıyla ortaya çıkan ağır mağduriyetlerin giderilmesi için, aile bütünlüğünü gözeten yeni bir uygulama hayata geçirilecek midir?
8. Hasta mahpusların ailelerinden uzak illere sevk edilmeleri nedeniyle tedavilerinin aksaması ve sağlıklarının ağırlaşması konusunda Bakanlığınızın sorumluluğu nedir? Bu uygulamaya son vermek için bir düzenleme yapılacak mıdır?
9. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Avşar ve Tekin/Türkiye kararının gereği olarak, ailelerinden uzak cezaevlerine sevk edilen mahpusların mağduriyetlerini gidermek üzere Bakanlığınız ne tür adımlar atmıştır?